

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av jaktlagen

Lagmotion med förslag till lag om ändring av 62 § i jaktlagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 februari 2005 en proposition med förslag till lag om ändring av jaktlagen (RP 278/2004 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Motionen

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotion:

— LM 16/2005 rd med förslag till lag om ändring av 62 § i jaktlagen (Nils-Anders Granvik m.fl.). Motionen remitterades till utskottet den 2 mars 2005.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Sauli Härkönen, jord- och skogsbruksministeriet
- forskare Risto Heikkilä, Skogsforskningsinstitutet
- forskningschef Eero Helle, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet

- vice ordförande Niklas Christensen och ombudsman Hans Holopainen, Kyrksläotts jaktvårdsförening
- avdelningschef Asko Niemi, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ombudsman Raimo Vajavaara, Jägarnas centralorganisation
- ombudsman Timo Lettijeff, Finlands Jägar- och Fiskarförbund rf
- ombudsman Juha Kairikko, Finlands Jägarförbund
- ordförande Holger Falck och ombudsman Tage Ginström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund rf
- styrelseledamot Markku Tuominen, Nylands jaktvårdsdistrikt
- Jorma Lindblom, Egentliga Finlands jaktvårdsdistrikt
- forstingenjör Pontus Enestam.

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av

- justitieministeriet
- Sametinget
- Finlands naturskyddsförbund rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår att det inte längre ska krävas jaktlicens för jakt på rådjur. Den växande rådjursstammen och dess reglering medför också att bestämmelserna om jaktförfaranden behöver revideras. Dessutom föreslår regeringen att de skador som rådjur orsakat jordbruket, skogsbruket och trafiken inte längre ska ersättas av medel som influtit i form av licensavgifter för jakten på hjortdjur.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av det jaktår som börjar den 1 augusti 2005.

Lagmotionen

I lagmotion LM 16/2005 rd föreslås att 62 § 2 mom. i jaktlagen, som bl.a. gäller inval av en representant för markägarna i styrelsen för ett jaktvårdsdistrikt, preciseras så att organisationer som företräder markägarna ges rätt att utse de kandidater bland vilka jaktvårdsdistriktets möte väljer medlemmen i fråga.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Den nuvarande rådjursstammen i Finland har en förgrenad utbredningshistoria. Rådjur har planterats in med lyckat resultat på Åland och i landets sydligaste delar. Arten bredde ut sig på naturlig väg via Karelska näset till Sydöstra Finland och längs med Bottenviken till Lappland och norra Österbotten. Ett snötäcke på 50 centimeter i mars sätter stopp för utbredningen, och följaktligen påträffas de spridda stammar som förekommer i landets norra hälft ut med älvar och på ställen där rådjur utfordras vintertid. Dessutom har arten försökt vandra från Finnmarken till Utsjoki, men försöken har strandat av naturliga skäl. Eftersom rådjuren på många ställen blir utfordrade av jägare, är attityden till de lokala rådjuren mycket emotionell.

Trots sin ringa storlek klassas rådjuren som hjortdjur. Under tidernas lopp har hjortdjuren utnyttjats genom jaktlicenser, eftersom man däri- genom kunnat ta ut skatt inte bara efter antalet djur utan också på grundval av vuxna och kalvar men också på könsliga grunder. Tack vare selektiv jakt började t.ex. älgstammen i vårt land att öka på 1970-talet. Genom anmälningar om fällda djur kan man följa vilken roll människan spelat i reduktionen av stammen. Ett alternativ vore

att gå in för en passiv jaktvårdsmodell som enbart bygger på jakttider, en modell som normalt används för att reglera jakten på småvilt. Regeringen föreslår nu att det inte längre ska behövas jaktlicens för en av hjortdjursarterna, rådjuret. För att denna från den traditionella modellen avvikande lösningen ska generera så omfattande uppföljningsinformation som möjligt, kommer utskottet att som komplettering föreslå ett förfarande med avskjutningsrapport, där jaktvårdsdistriktet är den centrala informationsmottagaren.

I propositionen påpekas det att rådjursstammen under de senaste åren vuxit märkbart i synnerhet inom jaktvårdsdistriktet i Egentliga Finland, Nyland, Satakunta, Södra Tavastland och Norra Tavastland. Det uppskattas att antalet rådjur har fördubblats under de senaste fyra åren och antas enligt vissa bedömningar vara uppe i 12 000—15 000.

Till följd av den intensiva jakten på älg och vitsvanshjort har rådjursjakten varit sekundär. Därför har mindre än 60 procent av de årliga jaktlicenserna för rådjur använts. Användningsgraden i fråga om jaktlicenser sjönk 2003 till så lågt som 31,9 procent av det totala antalet beviljade licenser. Därför behövs det nya regleringsmetoder för att hålla rådjursstammen under kontroll. I propositionen föreslås följaktligen att kravet på jaktlicens för rådjur slopas. Om kravet

på jaktlicens slopas, leder det till att också jaktlicensavgifterna slopas.

När propositionen behandlades i statsrådet antecknades det till protokollet att statsrådet förutsätter att jord- och skogsbruksministeriet följer hur den ändrade lagen fungerar, särskilt när det gäller ersättning för skador och en gynnsam utveckling för rådjursstammen, påpekar utskottet. Om det visar sig att det blir problem bör jord- och skogsbruksministeriet vidta nödvändiga åtgärder. I linje med uttalandet förutsätter utskottet att man ger akt på hur många rådjur som faller och hur stammen utvecklas för att få reda på hur rådjursstammen påverkas under jakt utan jaktlicens. Utskottet framhåller att de nedan redovisade bestämmelserna om avskjutning bör träda i kraft samtidigt med den föreslagna lagändringen. Det är också viktigt att man efter tre års uppföljning, i förekommande fall även tidigare, vidtar åtgärder om man konstaterar att rådjursstammen utvecklas i ogynnsam riktning.

Skyldighet att lämna avskjutningsrapport

Utskottet konstaterar att jaktlagens 30 § innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning. Med stöd av bemyndigandet kan genom förordning utfärdas bestämmelser om de villkor som fogas till jaktlicensen för hjortdjur. Som villkor för jaktlicens kan bestämmas att licensinnehavaren ska lämna uppgifter om antalet nedlagda djur. Det nuvarande bemyndigandet att utfärda förordning gäller emellertid inte längre jakt på rådjur och insamlande av uppgifter av fällda rådjur, om det inte längre krävs jaktlicens för rådjur. Därför föreslår utskottet nedan att 30 § i jaktlagen kompletteras med en bestämmelse om att jord- och skogsbruksministeriet genom förordning kan ålägga jägarna att lämna jaktvårdsdistriktet en avskjutningsrapport visavi rådjur, om uppgifterna behövs för att följa hur stammen utvecklas. Utskottet påpekar att rapporteringskyldigheten bör sättas i kraft genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet samtidigt som den föreliggande lagändringen träder i kraft.

Utskottet menar att av avskjutningsrapporter för rådjur bör framgå antalet fällda djur upp-

delade på ålder och kön, samt datum och plats var de fällts. Fångstplatsen bör anges med lägenhetsnoggrannhet. Samtidigt bör uppges om lägenheten ingår i jaktföreningens eller jaktlagets jaktområde eller handlar det om en fristående lägenhet. Samtidigt bör uppges storleken på jaktföreningens eller jaktlagets jaktmarksareal. Om bytet nedlagts inom ett område som inte ingår i jaktföreningens eller jaktlagets jaktområde, bör också arealen på detta område anmälas. Insamlingen av uppgifter om antalet fällda djur bör uppdras åt jaktvårdsdistriktet, eftersom de har ordinarie personal.

Minimiareal

Utskottet understryker att avskjutningsrapporteringen avseende rådjur också skulle bidra till en effektiv bevakning av minimiarealsrelaterade frågor. I och med avskjutningsrapporterna kan man hålla reda på inom hur stora jaktområden rådjur faller.

Om det visar sig att de jaktidsbegränsningar som jaktvårdsdistriktet utfärdar med stöd av 38 § i jaktlagen inte är nog för att påverka rådjursstammens utveckling i det fall att stammen utvecklas i ogynnsam riktning, bör jord- och skogsbruksministeriet enligt utskottets mening vidta nödvändiga åtgärder för att ändra lagstiftningen. Om avskjutningsuppföljningen ger belägg för att stammen inte utvecklas som den ska exempelvis på grund av ett alltför stort jakttryck i relation till stammens regionala avkastning och att jakten inom små områden fått en relativt stor betydelse, gäller det först och främst att återinföra licens för rådjursjakt genom att ändra jaktförordningen med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i jaktlagens 10 § 2 mom. När jaktvårdsdistriktet sedan beviljar licenser kan det från fall till fall med hänsyn till rådjursstammen (djurtäthet/arealenhet) bedöma inom en hur stor areal jakten på rådjur kan tillåtas.

Med stöd av det ovan sagda anser utskottet att man i detta skede inte bör bestämma om någon minimiareal för jakt på rådjur förrän man utrett saken adekvat och har tillräckligt med uppföljningsinformation. Ambitionen bör vara att jaktens hållbarhet kan garanteras med andra redan

existerande bestämmelser och åtgärder med stöd av dem, bland annat genom begränsningar i jakten (jaktlagens 38 §). Utskottet vill också poängtera att jaktlagen ålägger jaktvårdsdistrikten och jaktvårdsföreningarna att följa hur alla viltbestånd utvecklas och utifrån denna bevakning vidta nödvändiga åtgärder. Samma skyldighet gäller också jord- och skogsbruksministeriet som står för den högsta ledningen av och tillsynen över jakten. Dessutom ska Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, som resultatstyrs av jord- och skogsbruksministeriet, kontinuerligt tillhandahålla information om viltdjursstammarna. Utskottet framhåller också vikten av att jaktföreningarna och jaktlagen noga håller ögonen på hur avskjutningen och rådjursstammarna utvecklas inom sina respektive områden. Som komplement till allt det ovan sagda kan jakten styras också genom att den lagstadgade jägarorganisationen aktivt går in för information, utbildning och rådgivning. Detta är något som bör ägnas särskild uppmärksamhet när lagen sätts i kraft.

Eventuellt återinförande av jaktlicens för rådjur genom ändring av jaktförordningen

Som utskottet påpekar ovan bör jord- och skogsbruksministeriet vidta legislativa åtgärder, om det efter tre års uppföljning, eller tidigare, konstateras att lagändringen lett till alarmerande förändringar i rådjursstammen och att den gällande lagstiftningen och åtgärder med stöd av den inte är nog för att trygga stammens utveckling eller för att ordna rådjursjakten på lämpligt sätt. I det fallet bör den primära åtgärden vara att ändra jaktförordningen. I 10 § 2 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning, och med stöd av det bemyndigandet kan rådjur tas med i den förteckning i jaktförordningens 1 § där de viltarter som jaktvårdsdistriktet får bevilja jaktlicens för finns angivna. Efter att förordningen ändrats tillämpas jaktförordningens 2—4 § på ansökan om och beviljande av jaktlicens samt på utredningar som ska fogas till ansökningar om jaktlicens och föreskrifter som ska fogas till jaktlicensen. Därtill förpliktas licenshavaren av

jaktförordningens 9 § och dess bestämmelser om anmälningsskyldighet i anslutning till jaktlicens.

Ersättning för skador

Enligt propositionen kommer skador som rådjur orsakar under 2005 att nästa år ersättas enligt den gällande lagstiftningen av de medel som influtit i form av jaktlicensavgifter. Skador som rådjur orsakar 2006 och senare kommer inte längre att ersättas av de medel som influtit i form av licensavgifter från jägare för jakten på hjortdjur.

I dagsläget ersätts som viltskador bara skador som orsakats av hjortdjur och stora rovdjur. Enligt propositionen kommer rådjuret att höra till de viltarter för vilkas del skadorna av särskilda skäl kan ersättas genom att bestämmelser om ersättningen utfärdas genom förordning av statsrådet. Det är viktigt, menar utskottet, att som särskilt skäl kan räknas t.ex. ett exceptionellt skadefall som inte gått att förhindra och som i oskäligt hög grad påverkar den skadelidandes näringsutövning.

Utskottet vill emellertid i detta sammanhang påpeka att det finns planer på en genomgripande översyn av systemet för ersättning av viltskador. Tanken är att bestämmelser om ersättning för viltskador tas in i en särskild lag, som enligt kraven i grundlagen också inkluderar exakta bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordning. I denna översyn revideras också bestämmelsen i jaktlagens 87 § 2 mom. om bemyndigande att utfärda förordning och författningsnivån, som nämns i propositionen.

Som utskottet konstaterat ovan förutsätter det att man efter att lagen trätt i kraft följer hur många rådjur som fälls och hur stammen utvecklas. Utskottet förutsätter också att man håller ett öga på praxis när det gäller ersättning för skador orsakade av rådjur (*Utskottets förslag till uttalande*).

Med hänvisning till propositionen och lagmotionen samt övrig utredning finner utskottet propositionen och lagmotionen behövliga och angelägna. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande ändringsförslag.

Detaljmotivering

30 § (Ny). Som ovan konstaterats ingår i jaktlagens 30 § ett normgivningsbemyndigande som tillåter att bestämmelser om de villkor som fogas till en jaktlicens för hjortdjur utfärdas genom förordning. Som villkor för jaktlicens kan bestämmas att licenshavaren ska lämna uppgifter om fällda djur. Men om jaktlicens inte längre behövs för rådjur kommer det nuvarande bemyndigandet inte att gälla jakt på rådjur och insamling av uppgifter om fällda djur. Därför föreslår utskottet att paragrafen kompletteras med ett nytt 2 mom. om saken.

62 § (Ny). För att undvika tolkningssvårigheter föreslår utskottet med avvikelse från den i lag-

motionen föreslagna ändringen i 2 mom. att till momentet även läggs de tre sista meningarna i den gällande lagen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan sagda föreslår jord- och skogsbruksutskottet

att lagförslaget i propositionen godkänns ändrad utifrån propositionen och LM 16/2005 rd (Utskottets ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag**Lag****om ändring av jaktlagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i jaktlagen av den 28 juni 1993 (615/1993) 10 § 1 mom., (utesl.) 21 och 34 §, 62 § 2 mom., 69, 87, 89 och 90 §, av dem 62 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1009/2002, 87 § sådana den lyder i lag 1236/1999 och 89 § sådana den lyder i lag 692/1999, samt fogas till 30 § ett nytt 2 mom. som följer:

10 och 21 §
(Som i RP)

30 § (Ny)

Bemyndigande att utfärda förordning om jakt på hjortdjur

— — — — —
Jord- och skogsbruksministeriet kan genom förordning ålägga jägarna att lämna jaktvårdsdistrikten uppgifter om fällda rådjur, om uppgifterna behövs för att bevaka stammens utveckling. (Nytt 2 mom.)

34 §
(Som i RP)

62 § (Ny)

Jaktvårdsdistriktets styrelse och jaktchef

— — — — —
Jaktvårdsdistriktets möte väljer till styrelsen minst fyra och högst sju medlemmar och personliga suppleanter för dem bland de kandidater som jaktvårdsföreningarna ställt upp. Dessutom väljer jaktvårdsdistriktets möte till styrelsen en medlem jämte personlig suppleant bland de kandidater som regionalt betydelsefulla markägar-

organisationer ställt upp. Jaktvårdsdistriktets möte väljer först ordförande för styrelsen och en suppleant för honom eller henne bland de kandidater som jaktvårdsföreningarna ställt upp. Därefter väljs de övriga styrelsemedlemmarna och personliga suppleanter för dem. Styrelsen väljer vice ordförande bland de styrelsemedlemmar

som har valts bland de kandidater som jaktvårdsföreningarna ställt upp.

— — — — —
69, 87, 89 och 90 §
(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen bevakar hur många djur som fälls vid rådjursjakt och hur rådjursstammen ut-

vecklas samt vilken praxis som iakttas vid ersättning av skador som orsakats av rådjur och lämnar jord- och skogsbruksutskottet en rapport om resultaten före utgången av 2006.

Helsingfors den 8 april 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Sirkka-Liisa Anttila /cent
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kauppila /vänst
Esko Kiviranta /cent
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Jari Leppä /cent

Minna Lintonen /sd
Eero Lämsä /cent
Erkki Pulliainen /gröna
Pekka Vilkuna /cent
Lasse Virén /saml
ers. Klaus Pentti /cent
Kimmo Tiilikainen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.